

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Chronici Ditmari Episcopi Merspurgensis Libri IIX

Thietmarus <Merseburgensis>

Helgestadi[i], 1667

Lib. V.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11072

CHRONICI
DITMARI EPISCOPI
MERSEBURGII
LIB. V.

Henricus scandit, postquam puerilia vicit,
 Ardua virtutum, natus de stemmate regum.
 Huic pater Henricus Dux, & genetrix erat ejus
 Gula suis meritis aequans vestigia regis,
 Conradi patris Burgundia regna tenentis.
 Nutrit praclarum VVolsfgangus praesul alumnum,
 Qui sequitur Dominum toto conamine Christum.
 Post necem patris ductor successit herilis,
 Ejus & imperium longe spectat quoque clavum.
 Maxima pars regni Slavo vastata crudeli,
 Multum letatur, quod ab hujus pace potitur
 Sedibus optatis, justeq; rapacibus armis
 Prorsus depulsis, ac diva lege sedatis.
 Inflatos omnes contra se deprimat hostes,
 Demulcens socios jucundo fame cunctos.
 Si quo deliquit modicum, statim resipiscit,
 Fructibus ac dignis curabat vulnera carnis.
 Utiles Ecclesia cunctis miseratur ubiq;
 Mersburg si scires hujus pia vota, sitires
 Adventum tanti rectoris, & inclyta Christi
 Munera laudares, condignaq; premia ferres.

MArgisluus divinae pietatis respectus humanae neces-
 sitati, non nostri merito, sed suae miserationis mu-
 nere gratuito, superabundans, fidelium corda suo-
 tum

rum ad laudis amorem suæ, & ad referendas ei grates, accendit, ac me stultum ingenio, præpeditum eloquio, ac in omnibus negligentem, & nimis otiosum, bonos in hoc imitari compellit. *Magnus est enim Dominus, ut David testatur, & laudabilis valde, cujus sapientia numerus non invenitur ullus, quæ omnia ex nihilo creavit, hominemq; solum duntaxat conformavit.* Qui dum talia, immemor beneficiorum, non perpendit, jumentum in suo stercore computrescens juste appellatur. Sed quicumque hoc verbum *ἡμῶν παυρὸν*, in superliminariibus templi antiquitus notatum, intra se memoriter retinere, omniaque, quæ in verbis seu operibus facienda sunt, in nomine Domini, ut sanctus admonet Paulus, satagit implere, ille est, qui à patre Domino in filium optatus, denario, quamvis tarde veniat, remuneratur diurno. Hæc ego considerans, quia retributione condigna sanctæ Trinitati, & individue unitati, respondere nullatenus valeo, S. Johannis Baptistæ intercessionem, ut corde & corpore ad hoc idoneus reddar, supplex efflagito. De temporibus autem his, in quibus respexit Dominus Ecclesiam nostram, opprobriumque ejus auferre dignatus est, lætiori mente & lætiori stylo scribere, pietatemque Ducis Henrici summa præordinatione in regem electi, conor reterege. De quo post mortem Imperatoris, cuidam venerando patri revelatione divina sic dictum: *Recordaris frater, qualiter cecinit populus; Domino nolente, voluit Dux Henricus regnare, nunc autem debet Henricus divina prædestinatione regni curam providere, omniaq; que ad divina vel humana pertinebunt.* Hunc igitur præ cæteris sibi tunc contemporalibus, nollent vellent, ad regnum promovebant. Sed quis ex nostra regione ei obesset scrupulus, paucis jam præscribens, occidentalium iniquam præsumptionem, neque consilio, neque prudentia, neque fortitudinæ contra Dominum valentem, enucleabo. *Hermannus Alemanniæ & Alsatia Dux,*
timoratus

Hermannus
Alemanniæ & Alsatia
Dux.

timoratus & humilis homo, à multis, quibus lenitas ejus placuit, seductus contra *Henricum* se armavit. *Theodricus* Theodoricus Lotharingus. vero Luthariorum Dux, vir sapiens & militaris, quo se pars populi major & melior inclinaret, securus expectabat. Interim patruus meus, de quo superius memoravi, profectus est Lotharius Dithmari patruus. occulte ad Bavenberg cum avunculo suo Ricberto, quem à Comitatu suo Imperator deposuit, *Luidgeroq.*, *Arnulphi* præsulis militi, dedit: gratiam Ducis quærens, ac spe retinendi & augendi beneficii. Nam etsi servato adhuc sacramento, manus eidem non applicuit, tamen cum sui nepotis *Henrici* auxilio adeptus est. Hujus consilio Dux quendam militem ad civitatem, quæ *Vperlu* dicitur, ad neptes suas consorores *Sophiam* & *Ethelheidam*, & ad omnes, qui tunc ibi conveniunt, regni primates, misit. Quo omnibus in unum collectis, legationem suam aperuit, auxiliantibusque domino suo ad regnum, bona plurima promisit. Cui mox à maxima Henricus Imp. defignatus. multitudo vox una respondit: *Henricum Christi adjutorio, & jure hereditario, regnaturum, se paratos ad omnia, quæ sibi unquam scirent esse voluntaria.* Hocque dextris manibus elevatis affirmatur. *Ekkihardus* cum suis, quia præsens non erat, simulata tunc patientia hoc pertulit: quia *quicquid peccatur à multis, ut scriptura testatur, inultum est.* Vespere autem jam facta, cum præfatis dominabus in magna domo, sedilia aulæis ornata, & mensa esset variis cibis referta, *Ekkihardus* eandem præoccupans, cum *Arnulpho* Episcopo & *Bernhardo* Duce ibi epulatur. Anteruinam enim exaltabitur cor, & ante gloriam humiliabitur. Quod mentem consororum prius tristem, cæterosque complures, qui interfuerunt, commovit multum, renovaturque in eundem odium diu celatum, sed cito, prohdolor! finiturum. Namque cum prædictus *Marchio*, omnia aliter, quam sperarat, ibi provenire prospexisset, optimum duxit, ut Occidentales visendo regio-

nes, *Hermannum* Ducem cum cæteris optimatibus de re ipsa
 sui que commoditate alloqueretur. Salutatis postera die
 suis familiaribus, inimicisque caute notatis, cum *Berwardo*
 antistite *Hildesheim* venit, ubi ut Rex suscipitur, honorifice
 que habetur. Deinde ad *Pathabrunnam* pergens, clausas in-
 venit portas, & iussu venerabilis *Rhetarij* præsulis intromissus,
 primo Ecclesiam causa orationis intrat, postque ad domum,
 ubi Episcopus cœnabat veniens, caritative susceptus est. Ibi
 tum dictum est huic, quod colloquium in *Duisburg*, cuius
 gratia huc venerat, fieri nullo modo potuisset. Insuper
 animadvertit, multum displicere antistiti de incepto ejus
 inconvenienti, & propter hoc abiens, cum ad *Northheim*, *Sig-
 frido* Comitis curtem veniret, diligenter susceptus est, atque
 ut ibi pernoctare vellet, rogatur. Intimaverat huic oculo-
 te domina *Ethelind* Comitissa, quod *Sigefridus* & *Benno*, senio-
 ris suimet filii, confratribus *Henrico* & *Vdone*, aliisque con-
 spiratoribus suis, de necesse sua positis tractarent insidiis, sup-
 pliciter efflagitans, ut ad ibi usque in crastinum maneret, seu
 alio diverteret. Talia Comes benigne suscipiens, proposi-
 tum itineris propter eos interrumpere nequaquam posse,
 nec velle respondit. Inde protinus discedens, caute suos
 per omnem diem hanc circumspexit, & ut optimus erat miles,
 ne terrentur, admonuit. Quod eminus hostis è latentibus
 insidiis considerans, quia non utile tunc videbatur, distulit,
 & sequenti nocte in cœptis persistere, dextris confirmavit.
 Pervenit autem Comes ad locum prædestinatum, qui *Polithi*
 dicitur, & facto vespere comedit, & in lignea caminata cum
 paucis dormitum ivit. Cæteri vero quam plurimi in proxi-
 mo quiescebant solario. Quos cum sopor oppido lassos gra-
 varet, inimica manus incautos opprimens invalit, Comitem-
 que clamoribus immensis excitatum, à lecto celeriter sur-
 gere compulit. Is vero braca sumet, & quibuscunque potuit

igni vires suggerit, & quod tunc præmeditari non valuit, fractis fenestris majorem nocendi, quam se defendendi hostibus aditum patefecit. Nec mora præforibus occiditur miles *Hermannus*, & exterius ad auxilium domino properans *Atulphus*, ambo fortes, & usque ad mortem fideles. Vulneratur insuper *Erminoldus*, Imperatoris Camerarius, ac solus tunc repugnat *Ekkihardus*, vir domi militiæque laudabilis, cui *Sigfridus*, hasta fortiter emissa, nodum cervicis infregit, terramque oppetere compellit. Quo casu protinus perspecto, alacriter omnes irruunt, caput amputant, & quod miserum, funus prædantur. Facta sunt autem hæc II. Cal. Maji. Peracto tandem immani scelere, percussores læti & incolumes redeunt. Hi autem qui in solario erant ignavi, nec dominum laborantem in aliquo adjuvabant, nec mortuum ulcisci conabantur. Abbas vero ejusdem loci, *Alfkerus* nomine, corpus visitavit, ac commendationem animæ summa devotione perfecit. Quæ vero sit causa, quæ hos ad tale facinus perpetrandum pervaserit, veraciter explicare nequeo. Quidam dicunt, *Henricum* instinctu prædicti Comitis ab Imperatore flagellis cæsum, hæc sæpius in eum meditatam fuisse. Alii autem, sicut prædixi, in *VVerlu* ob contumeliam consorioribus illatam: quia isti libenter his serviebant: ac per convivia minasque ab ipso sibi manifestatas, hæc eos incepisse. Hoc tantum scio, quod decus regni, solatium patriæ, spes commissis, terror inimicis, ac per omnia perfectissimus foret, si in humilitate solum persistere voluisset. Hujus vitæ cursum quam probabiliter egit, hoc etiam testificatur, quod apud dominum suimet beneficii maximam partem acquisivit in proprietatem; *Milcienos* à libertate indita servitutis jugo constrinxit: *Bojemorum* Ducem *Bolizlaum*, qui cognominatur *Ruffus*, ad militem sibi, aliumque ad amicum familiarem blanditiis ac minis adipiscitur. Super omnem

Ekkihardus
Marchio .
regni usur-
pator, Po-
lodi occi-
sus. La n-
Scharfna-
anno 1001
Wilibrodus
Comiti

Cause cæ-
dis Ekkar-
di.

Elogium
Ekkardi &
res gesta.

Boleslaus
Rufus Bo-
jemus.

maem *Turingiam* communitotius populi electione ducatum promeruit. Comites vero *Orientales*, paucis tantum exceptis, regnumque in spe, habuit. Quæ omnia ad tam miserabilem hunc detraxere finem. Hujus fama diu mox propagata, dominam *Suonchildam* venire fecit obviam, filique ejus lætitiã turbavit *Hermanni*. Is namque cum jussu patris, *Vilhelmum* Comitem, senectute ac omni bonitate proficuum, ob vindicandam *VVidikindi* & *Hermanni* necem, à filio suimet eis inlatam, valida manu in *VVimari* possideret, emeritumque senem in præsentiam prædicti Comitis venire, & quicquid ipse ab eo exposceret, implere constringeret juramento, accepta necè parentis improvisa, cum matre celeriter occurrit, patrisque corpus ingenti luctu suscipiens, in urbe, quæ *Jena* dicitur, sepeliri fecit. Peracto autem tricesimo die, domina *Suonchilda* ad *Misni* proficiscitur cum filiis. Interim *Bolizlaus*, *Miseconis* filius, patre longe inferior, de morte lætatur Comitis *Ekkehardi*, moxque electo exercitu omnem *Geronis* Comitis *Marcham*, citra *Albim* jacentem, deindeque præmissis obsidibus *Budisfinam* civitatem cum omnibus adpertinentiis, comprehendens, statim *Strelam* urbem invasit, *Misnenses* pecuniã corrumpere clam tentans. Qui novis semper gaudentes, in una dierum, cum præsidii maximam multitudinem, ob acquirendam equorum annonam, exisse comperirent, portam quæ Orientem respicit, in ea parte, quæ satellites habitant, dicti Slavonice *Vehentci Cukesburgiens*, *Guncelino* ad hoc duce irrumpunt, *Breccionemq;* *Hermanni* Comitis satellitem, primo occidentes, ad caminatam ejusdem omnes armati conveniunt, fenestram lapidibus impugnant grandibus, dominum urbis, *Ocerum* nomine, sibi ad occidendum reddi vociferantes. Sed *Ditmarius* miles, ex cubi-
culi sola munitione, *quæresic*, inquit, *agitis? quis furor vos ita seduxit?* ut obliti beneficiorum Comitis *Ekkehardi*, spontaneaq;

Ekkehardus
sepelitur
Jenæ.
Bolizlaus
Polonus,
Miseconis
F. Lusatia
in vadit.

Gunzeling
Ekkardi
occisi fra-
ter præbet
se Misnen-
sibus sedi-
tiosis du-
ctorem cõ-
tra fratris
filium Her-
mannum.

in vi-

invitationis, sic assurgitis in perniciem filii? si causam tanti facinoris seu publice seu clam cuiquam nostrum vultis aperire, commissi emendationem vobis complacitam, futurique timoris vestri met securitatem ex mei sensoris, nostrorumque omnium parte, firmiter, qualitercumque vultis, promitto. Hunc quem in mortem vobis dari inclementer exposcitis, nobis viventibus non accipitis. Pauci sumus, aut communiter mori, aut incolumes urbe hac nos exire pro certo sciatis. Tunc illi auditis sermonibus his, colloquuntur, abeundi que licentiam hic prestantes, Ducem <sup>Misna Bole-
lezlao de-
dita.</sup> Bolizlavum per internuncios invitant, portisque eundem suscipiunt apertis, completurque quod scriptum est: *Letantur cum male fecerint, ac exultant in rebus pessimis.* Et iterum: *Sunt principia eorum ut mel, & novissima quasi absinthium.* Hac <sup>Boleslai
succensus.</sup> elatus prosperitate Bolizlavus, omnes regionis illius terminos, usque ad *Elstram* fluvium preoccupavit, praesidiisque summet munit. Congregantibus tum sese ad hac unanimiter prohibenda nostris, dolosus ille legatum obviam misit, qui se protestaretur, cum gratia *Henrici* Ducis ac licentia hac incepisse: in nullo se incolis nociturum, & se, quando is in regno vigeret, voluntati ejusdem in omnibus assensurum: sin autem, quod his tum placeret, libenter facturum. Hoc animadvertentes nostri, verbis credidere phaleratis, & inhoneste, quasi ad dominum, ad eundem profecti, honorem innatum supplicatione, & injusta servitute, mutabant. Quam inique comparandi sunt antecessores nostri, & contemporales? <sup>Miseconia
Poloni, pa-
tris Boliz-
lai, servi-
tus.</sup> Vi-
vente egregio *Hudone*, pater istius *Miseco*, domum, in qua eum esse sciebat crusinatus * intrare, vel eo assurgente, nunquam praesumpsit sedere. Dominus indulgeat Imperatori, quod tributarium faciens dominum ad hoc unquam elevavit, ut oblita sui genitoris regula, semper sibi praepositis auderet in subjectione paulatim detrahere, vilissimoque pecuniae transeundis inescato hamo, in servitutis libertatisque detri-
mentum

Larsam,
Laurissa
sive Lau-
resheim,
monasteri-
um cele-
bre in pa-
go Rhen-
nenfi Vid.
Chron. an-
tiq. mo-
nast. à Fre-
hero edi-
tum, & Ge-
orgii Hel-
vrig An-
tiq. ejus-
dem.
Henricus
apud Mo-
guntiam
consecrat9
à Villigiso
Archiepisc.
regnavit
annis 22.
mens 5. Ma-
rian. Scot.
Heriman-
nus Alemā-
niae Dux
Strazpurg
irrupit ci-
vitatem &
in direptionem dedit, pessimo quoq; exemplo sacro profanavit. Hepid. Annal.

mentum capere. Alter autem *Bolizlavus*, Bojemorum pro-
visor, cognomento *Ruffus*, & impietatis auctor immensæ,
antiquo more jam paululum refrenato, Duci aspiravit *Henrico*,
Qui initio mensis Junij cum primis Bavariorum & Ori-
entalium Francorum *VVormatiam* venit, causa *Rhenum* trans-
aundi, *Magontiaq;* benedictionem accipiendi. Quod prohibe-
re *Hermannus* Dux nititur, nullumque eis patefecit, *Rhena*
favente, ingressum. Dux autem *Henricus*, habito de his re-
bus cum suis consilio, simulato in *Bavariam* reditu, transitu-
que quasi desperato, ad urbem *Larsam*, ubi S. requiescit
Nazarius, venit. Deindeque ad *Magontiam* celeriter prope-
rando, *Rhenum* securus enavigat. Hic viii. Id. Junij ibidem
communi devotione in regem electus à *VVilligiso* ejusdem se-
dis Archiepiscopo, suffraganeorumque suimet auxilio, ac-
cepta regali unctione, cunctis præsentibus Deum collaudan-
tibus, coronatur. *Francorum & Muselenensium* * primatus,
regi manus tunc applicans, gratiam ejusdem meruit. Omni-
bus huc undique confluentibus, in militiam à rege susce-
ptis, rursus *Rhenum* inundantem rex novus transiens per
Orientalem Franciam, sibi quam fidelem, *Alemanniam* inva-
dere, & cum depopulatione istius terræ, ab inceptis *Herman-*
num resistentem conatur avertere. Dux autem ut audivit sua
à rege prædata, nondum volens humiliari, sed proh dolor!
contra dominum & regem exaltans se, caput ducatus sui *Ar-*
gentinam, quæ *Strasburg* dicitur, quia Episcopus ejusdem ur-
bis *Wicelinus* sibi resistere præsumsit, cum *Conrado* sui-
met genero, milite perit armato, murosque ascendens, nil
victis reliquit. Nam execrata *Alemannorum* turba, ad ra-
piendum promptissima, infesto Duce, majorem Ecclesiam S.
Dominæ Genitricis intrepida intrans, omnem thesaurum
diripit, & quod maximum erat facinus, igne domum Do-
mini consumsit. Si vere felix fuisset, primi ingressus acer-
bitate

bitate deterritus, nunquam majora aggredi præsumeret. Nam antistitis militibus, Reinhardo auctore, infideliter repugnantibus, maxima hostium caterva irruens, proprio perfossa hastili, corruit, vitamque hanc divinâ ultione miserabiliter finit. Hæc Hermannus insolabili questus mœrore, discessit, in altumque, quia defendit numerus, reliquit. Regi autem apud *Augeam* insulam nativitate S. Johannis Baptistæ commemoranti, fama velox & sæpissime dubia, *Hermannum* Ducem, litem duello causa finiendi, venire nunciavit, eundemque hinc discedere, adventumque Ducis, cum judicio pugnae in pratis virentibus ac latisfecit expectare. Ibi tunc Apostolorum celebrans festa, longumque certitudinem præstolans, Ducem in ceptis persistere neque velle neque posse pro certo comperit: consultum ei à malevasis fautoribus, quod Argentinae damnum *Constantia* impleret. Namque ejusdem civitatis Episcopus, nomine *Lambertus*, cum Curienti pastore *Othelrico*, *Hermanno* auxiliabatur non tantum ex animo quantum in civitatis contiguo. Sed Rex, ut erat de Domini timore sollicitus, & de acquirendis certus, horum prophanae spei consilia, curtesque Ducis vastando circuiens, ad ultimum clamore devictus pauperum, ad *Franciam* remeare disposuit. Et ecce *Henricus* Comes, *Bertoldi* amitæque mæ filius, ad regni apicem acquirendum regi usque huc fidelis adjutor, animadvertens senioris sui sibi paululum alienam mentem, per optimos exercitus ejusdem viros diu firmiterque promissum *Bavarij* regni ducatum dari postulavit. Quibus Rex tale fertur dedisse responsum: *Nonne scitis, hac in hac expeditione nequaquam fieri posse: Bavarios ab initio Ducem eligendi liberam habere potestatem: non decere tam subito eis abicere, ejusque constitutionis antiquæ jus absque consensu eorum frangere: si voluisset expectare, usque dum ipse ad has regiones veniret, cum communi consilio Principum eorundem ac voluntate, sibi libenter*

Lambertus
xxvii. Episc. Constantiensis.
Vid. Chrō. Constante pag. 663.

Henricus
Comes ex amico Cæsaris hostis. Vid. Avent. pag. 310.

benter in hoc satisfacere. Quod ubi Henricus ab internu-
 tiis accepit, in maiorem promissi muneris desperationem
 veniens, paulatim se ab regis subtraxit familiaritate, comi-
 taturque tamen ab *Alemannia* proficiscentem in *Franciam*,
 postea ad *Turingiam*. Ibi *Vilhelmus* Turingiorum tunc po-
 tentissimus, obviam pergens, dominumque venientem cum
 magna gratulatione suscipiens, miles regis efficitur. Ibi tunc
 Rex à præfato Comite, & à primis illis regionis collandatur
 in dominum, & ab omni populo rogatus, debitum his remi-
 sit censum. Inde *Merseburg* veniens, susceptus est ab *Heimo-
 ne* Abbate & à fidei sui met Comite *Escone*, qui hanc urbem
 ex *Alstidi* ac *Thornburg* cum appartenentiis, vivente *Ekki-
 hardo*, hæcque graviter ferente, viriliter usque in præsen-
 tiam optati senioris servavit. Huc conveniunt Archiepisco-
 pi, *Luzo* Bremensis, & *Gislerus* Magdeburgensis, cum cate-
 ris confratribus *Rothario* Patheburnensi, *Bernhardo* Hilli-
 nensemensi, *Arnulpho* Halberstadeni, *Ramvardo* Misnensi,
Bernhardo Ferdensi, *Hugone* Cicensi: Ducibus autem, *Bern-
 hardo* ac *Bolizlavo*, cum Marchionibus *Luthario* & *Gerone*,
 ac Palatino Comite *Friderico*. Redarios & hos, qui *Luitici* di-
 cuntur, misericorditer suscepit, hactenusque rebelles munc-
 rum dulcedine, promissionumque jucunditate sedavit, & de
 inimicis familiarissimos effecit. Post hæc *Rogationum dies*
 à Christi fidelibus jugiter colendos, *Merseburg* celebrans,
 de aperta *Bolizlavi* Ducis & *Henrici* Marchionis rebellione
 intimatum est. Proximum pentecostes festum in *Halberstidi*
 à rege celebratur. Post hæc ad *Bavariam* tendens, *Henri-
 cum* auxilio *Bolizlavi* resistantem, primò devincere, postea-
 que positas à longè insidias amovere conatur. Comperit et-
 iam ad hoc, quod *Ernestus*, ab eo nuper honoratus, & *Domini-
 nus* Bruno, frater suus, cum eo injuste conspiraverant, igno-
 rantes quod scriptum est: *Virtus consilij expers mole ruit suas.*
 Rex

Wilhelmus
Turingus

Esico Co.
Mersburg,

Conventus
Procerum
Imperii in
Mersburg.

Redarii po-
tentissimi
Slavorum
inter Albi-
am & Od-
deram. A-
dam Brem.
pag. 48.

Hainricus
Rex Hain-
ricum Mar-
chionem,
& alios sibi
resistentes,
cum exer-
citu petii.
Chron. Au-
strale ad
an. 1003.

Rex autem ob sedandam horum arrogantiam, familiares suos undique secus colligens, intrante Augusto, bona præfati Comitis invadendo vastavit, eumque ubicunque extra urbem potuit, invitum latitare compulit. Dicat aliquis non ignorans causam tantæ præsumptionis, necessario eum hoc fecisse: sublimioribus non congruere potestatibus, tam firmiter promissa cuiquam fideliter servienti subtrahere, devotionemque cæterorum abalienare. Quibus reciproco: nullam in hoc seculo esse dominationem, nisi à Domino: & qui se contra eam erigat, divinæ majestatis offensam incurrit: subitanæ iniquæ mentis inflationem patientiæ gubernaculo debere retrahi, & cum humili supplicatione consolationem expectare sibi veraciter præfuturam: satiusque arbitror esse, altius de die in diem ascendere, quàm ruinam inexuperabilem subito incurrere. Libenter nepotem meum aliqua ex parte defenderem, si veritatem, à cunctis fidelibus honorandam, polluere auderem. Approbata sunt in multis antiquorum proverbia: *Inveterata populi facinora parere nova mali pudoris detrimenta.* Namque patri regis, genitor istius, non ut miles, sed ut inimicus sæpe resistit, Imperatorisque partem, ut ipse testatus est, ob confirmatam sacramentis gratiam adjuvit. Similiter & iste, usque in finem ultimi Ottonis ei fidelis erat, seniorique suo usque ad hæc infelicia strenuè ministrabat tempora. Sed regi secreto mentis latebat repositum patris, sui que scelus infinitum. Spero autem, quod hoc omne pro amore Christi inultum sæpe relinqueret, si hunc tam crudeliter, & cum cæteris sibi contrarijs apertè sibi renitentem non cerneret. *Henricus Marchio* quamvis in hoc crimine solus culpabilis appareret, tamen absque consilio aliorum hoc primitus non aggreditur: & quia pro magno dedecore in hoc seculo proditor habetur, maluit hoc conscientia gementi celare, quam sui damnum aliorum au-

Doctrinæ
bona.

Bertoldus
cum Henrico filio
Ottonibus
Imp. ante
fideles.

Boleslaus
Polonus.

Casarisga-
za direpta.

Bucco fra-
ter Henrici
Marchio-
nis.

Ernestus
capitur.

gere detrimentis, & ob hæc, qui prius viriliter suam ab hoste defendere studuit patriam tunc aperuit huic in rapinam. Mit-
titur ei clam à *Bolizlavo* auxilium, nihil sibi omnino profi-
cium. Venienti autem tunc regi ad locum, qui *Hatheres-*
burg dicitur, omnem thesaurum suum se præcedentem, *Ma-*
ganus, Comitris prædicti miles, cum suis corripit, actumque
intra illos dividens, ad *Amardelam* civitatem lætus reverti-
tur. Quos Rex ponè insecutus possedit, compositisque bel-
lorum instrumentis, eos vitam solùm, reddita urbe & præ-
da, fidis intercessoribus postulare compulit. Tunc destructa
penitus eadem, divisaque inter suos Poleniorum multitudine,
Rex inde ad *Crusni* castellum, in quo frater Comitris Henrici,
Bucco nomine, dominam suam *Gerbergam* cum filiis custo-
dire debebat, proficiscitur. Exercitum autem undique se-
cus circumsedentem *Henricus* Comes cum suis exterius im-
pugnabat vulnerans, aliosque incautè frumentum equis
congregantes, perimit. Quod ne amplius fieri potuisset,
Rex curiosè prævidit, positis militibus quadringentis, ho-
stemque secretiora quædam petere loca coëgit. Quem ibi
castra metantem rustici unius incontinens lingua custodi-
bus prodidit. Hi autem medii fervore diei illò latentibus
tendentes infidiis, ut primùm castra visis agnovere tentoriis,
alia voce per *Kyrie eleison* socios convocantes, hostes, reli-
ctis ibidem omnibus suis, capto solùm *Ernesto*, effugarunt.
Reversi tunc iidem, ex magna parte tristes, efficiunt conso-
dales admodum latantes, præsentatoque regi captivo, capi-
talis sententia à iudicibus decernitur, quæ Maguntini Archi-
præsulis *Villigisi* intercessione supplici, & quæ regi placuit,
redemptione amovetur. Tunc audita senioris sui fuga, *Bucco*
Comes gravi dolore concutitur, ac quid sibi tunc foret fa-
ciendum, socios consulit. A quibus diversa percepit responsa.
Quidam dixerunt, obsidem seniori suimet promissam, ac igna-
viam

viam perpetuò eis imputandam: mori malle, quam urbem cum tali pignori regi unquam dare. Superstite adhuc seniore suo auxilium semper sperare profuturum. Alij autem qui plus sapiebant, atque *torrenti & homini potenti arduum* esse testabantur *resistere*, devictos rarò aut nunquam promereri veniam, incolumes, & nullo se tunc vulnere tardatos, cum domina suimet cæterisque bonis ac hospitibus abeundi licentiam apud regem imploratuos affirmabant. Horum, ut opinor, consilio custos ejusdem civitatis *Bucco* cum *Ottone*, Otto alter Henrici frater, germano suimet dominæ loquitur, ejusque suffragiis urbem regis potestati tradidit, ipse autem cum omnibus sibi commissis securus abiit. Confestim civitas radicibus dirui à rege jubetur. Sed parentibus hujus rei auctoribus, magna ex parte cum ædificiis servatur. Interim dum Rex Henrici Comitis urbem, *Crusin* vocatam, possedit, *Bolizlavus* cum in aliquo lædere summopere nisus, clam exercitum colligit, & per nuncios suimet *Guncelinum* fratrem hortatur, ut memor firmæ promissionis, urbem *Misnensem* suæ redderet ditioni, amicitiamque renovaret pristinam. Ille autem sciens, istius ingressu à gratia Regis, & à domino tali se penitus exclusum iri, mandatis talibus respondit: *Omnia quæ præter hæc à me expetis, frater, libenter impendo, & si unquam hæc faciendi opportunitas acciderit, non recuso. Sunt mecum senioris mei satellites, qui talia non pariuntur, & si hoc publicatur, vita mea cum omnibus quæ possideo, periclitatur.* Hac legatione accepta *Bolizlavus*, internuntios custodiri, & legionem ad *Albim* properare jussit. Hic qualitatem vadorum secreto perquirens mane facto ipse subsequitur & ad *Strelam* civitatem, quia suæ dos erat filia, mandat, ut nec sibi quicquam timerent, neque cum clamore illato convicinos de hac recertos efficerent. Nec mora, exercitus jussu Ducis in quatuor dividitur, & ad *Cirin* castellum vespere convenire præcipitur. Duæ autem phalanges

Clomaci
pagus.

langes præmissa, ne sui aliquam à Marchione molestia in pa-
terentur, providere studebant. Totus hic pagus, qui *Glo-*
maci dicitur, optimè tunc excultus, in una hac die, igne gla-
dio & habitatoris eductione flebiliter desolatur. Sed quali-
ter, is, qui omnes crebrò fallere solebat, à quibusdam, qui in
Mogilina urbe sedebant, deluderetur, memorare liber. Hi
cum à legione ad eos missa impugnarentur, *cur sic facitis?*
inquirunt. *Vestrum seniore[m] optimum scimus. & hunc nostro præ-*
ponere volumus, tantum præcedite & nos cum familiis & possessio-
nibus universis subsequuturos non dubitat. Talia orantes,
non amplius vexabant hostes, & seniori suo hos adventare
pro certo nunciabant. Sed cum commilitones ad condi-
ctum serò confluere locum, hosq; domi sedere, Dux cerneret,
multum irascitur, & mendacibus sociis poenas minatur. Po-
stera luce orto jam sole præda innumerabilis præmittitur, &
magna pars hostium *Albi* immergitur. Cæteri domum
redeuntés illæsi, dividunt prædam seniori suo optima quæque
assignantes. Non fuit minor captivorum numerus, quam
tria millia, & ut præsentés affirmabant, multo amplius. *Hen-*
ricus verò Comes se jam defecisse animadvertens, ad urbem,
Crana dictam, properat, ibique *Sigfridum*, filium Comitis
Sigfridi, juvenem, auxilio se expectantem collato inveniens,
nec sibi neque huic ullam in rebellionē spem in his partibus
promisit. Tandem cum eo multa locutus, eandem incen-
dit, atque ad Bohemiæ tunc invasorem *Bolizlavum* cum do-
mino *Brunone* residuisque fautoribus concessit. *Sigfridus* ve-
rò spe palam resistendi frustratus, non eos comitatur, sed de
futura commisi emendatione certus revertitur. Rex autem
ad *Cranam* hostem insecutus fugientem. lenivit in hos suimet
animum, quod agnovit se inimicum in destruendis præoccu-
passe. Misit tunc *Henricum*, Wirceburgensem Episcopum,
& *Erkanboldum*, Fuldensis cœnobii Abbatem, ut *Sovinfordi*
castellum

Sigfridus
F. Comitis
Sigfridi,

Henrici fu-
ga ad Bo-
leslavum.

Sovinfordi
castellum,

castellum incenderent atque diruerent. Quos adventantes
Henrici Comitis inelyta mater *Eila* nomine, ut tales dece- Eila Hen-
rici Comi-
tis mater,
 bat personas, suscipiens, & salutans, ut praecepta intellexit
 regalia, perturbatur, concitoque cursu ad Ecclesiam, pro-
 perans *ibidem ignis concremationem prius sustinere, quam hac*
comburente viva vellet exire, testatur. Unde seniores prae-
 fati, ob Christi amorem seculares postponendo timores de-
 cretam mutabant sententiam, murosque urbis ac aedificia
 solo tenus frangentes, tristem matronam his mulcebant pro-
 missis, si quando cum gratia Regis id fieri potuisset, hoc totum
 ex sua parte se renovaturos. Rex autem devastata omni Co-
 mitis proprietate, & cum beneficio late divisa, ad *Baveberg*, Natalis
Dei Geni-
tricis 19.
Septembr.
Vid. Ba-
ron. Mar-
tyrol.
 venit, ibique exercitu suo bona cum pace dimisso, *Nativita-*
tem dominæ genitricis solennibus celebravit gaudiis. Inde pro-
 fectus ad sylvam *Spebreshard* nuncupatam, laborem expedi-
 tionis delinivit suavitate venationis. Completa ibidem
 autumnali jucunditate, per *Franciam* transit ad *Saxoniam*,
 indicens his proxima hieme suam ad *Milziæni* expeditionem.
 Post hæc Natale Domini in *Polithi* more priorum divinitus
 ac humanitus honorando peregit. Deinde ad *Dornburg* ve-
 niens, *Vvilligisum* Archipræsulem cum cæteris familiaribus
 ad *Gislerum* misit Archiepiscopum, tunc nimis infirmum, ut Gislerus
abdicare se
Archiepi-
scopatu
Magdebur-
geni ju-
sus.
 memor domini, quicquid in destructo Merseburgensi Episco-
 patu hætenus deliquit, hanc resumendo, injustamque sedem
 relinquendo, in ultimis saltem emendare voluisset. Hunc
 primò propter *Hermannum*, quem sibi idem semper in regno
 summopere conabatur præponere, odivit: posteaque data
 huic suimet gratia, inter familiarissimos habuit, commissis-
 que ei omnibus in *Saxonia* suimet proprietatibus, fidelem in
 his persensit provisorum, multa quæ tunc suæ arridebant vo-
 luntati per eundem complens. Tandem Zelum domini am-
 plius ferre non valens, perfecto hunc persecutus odio, hos,

sicut prædixi, misit nuncios. Quibus vix talibus respondit: *Dentur mihi trium vel quatuor inducia dierum, & mihi liceat abire: Quibus transactis, certa vobis referam.* Hoc apud Regem impetrans, & in curru, ut diu tunc solebat, exiens ad *Thriburi* curtem suam venit, ibique duos commoratus dies

Gisleri
mors. VIII. Calend. Februarii migravit ab hoc seculo. Quo audito, Rex corpus Archianstiris præcedens, usque ad *Magda-*
burg subsequitur, præmittens eò Capellanum suimet *VVig-*
berti, ut de electione *Tagmonis* unanimum confratrum voluntatem impetraret. Sed præpositus ejusdem civitatis, *VValter-*
therd nomine, convocatis in unum confratribus universis, obitum senioris & adventum regis pariter indixit, obsecrans, ut invicem unum aliquem inquirerent, cum quo antiquam eligendi consuetudinem retinerent. Cui ab omnibus illico respondetur, *eundem se communiter velle in dominum, divina ad hoc favente gratia, habere.* Hoc cum magna, ut decuit humilitate, idem suscipiens, veniam prostratus petit. Delatum est corpus Archiepiscopi ad sanctum Johannem, ibique proximam noctem dignis servatur honoribus. Postera autem die cum ad sanctum portaretur *Mauritium*, adveniente tunc ibidem rege, ab eo omni que clero & populo suscipitur, secundamque noctem diligenter custoditur. Mane jam facto *Arnnulphus* Episcopus à rege ad confratres & milites admodum tristes, gratia *Tagmonem* eligendi, mittitur. Cui legationem suam cunctis ordine pendenti, *VValterdus* respondens præ omnibus: *Scimus, inquit, quid vester senior intendat. Volumus, si licet fieri, potestatem habere eligendi; & cuncti presentes hi, me quamvis indignum, voluerunt in vacuum succedere, ut ipsi potestus probare.* Detrimentum Ecclesie fieri nostra multum veremur, quod ne eveniat, regiam pietatem ac vestram petimus intercessionem. Non sumus immemores proverbij cujusdam sapientis: *Libertatem populi, quem regna coher-*
cent,

sent. libertate dominantis perire, tantumque ejus verbera servari, si cunctis ejusdem velit obtemperare preceptis. His dictis, Præsul egressus, regiis omnia instillavit auribus. Qui mox præpositum vocans, multumque ei promittens, & sui licentiam ac consociorum in electione, *Tagmoni* gratiam acquisivit. Confestim in majorem convenientibus Ecclesiam cunctis, Rex baculo *Arnnulphi* Præsulis clerum & populum *Tagmoni*, venerando patri, cum redditura summo judici ratione, commisit, eundemque in cathedram Episcopalem ipse constituit, astantibus universis, & laudes domino canentibus. Celebrata pro defunctis memoria, corpus Archiepiscopi coram altari australi sepelitur. Sed antequam ad nostræ sedis renovationem perveniam, libet quædam de præfato viro, qui tunc ordinandus erat, differere. Fuit hic egregii clericus *Wolfgangi*, qui Ratisbonensem pius pastor, habitu & conversatione Monachus, rexerat Ecclesiam. Huic tam charus erat iste, ut in vice filij à puero nutriens, eundem jam adultum bonis suimet omnibus præfecisset. Insuper Ducis & Imperatoris gratiam in tantum ei acquisivit, ut si quando se de hac luce divina jussione subtraheret, huc sibi successurum non dubitaret. Consummato tunc hujus exilii cursu, *Wulpe* in sanctitate admirabili venerabilis antistes, cum jam usque ad mortem ægrotare cepisset, accersito ad se dilecto *Tagmone*: *Pone*, inquit, *fili os tuum super os meum, accipiens à domino sufflationem spiritus mei, ut ubicumque ardore juvenituis incalescere in genuina charitate sis frigidus, à summa potestate, meique benevolentia temperamentum accipias, & si meis honoribus forsitan privaberis, post bis quinos solares annos, cum mea apud dominum lue commissa, majoribus pro certo lataberis.* Post hæc vir sanctus cum finem suum in spiritum præsciret, jussit se in Ecclesiam portari, expletisque ab eo orationibus, cæterisque, quæ à fratribus facienda erant, secum sibi commissis domino

Tagmo *Gil-*
sleri suc-
cessor, Alii
Dageno.

Wolfgangi
gus Ratis-
bonensis
Episc.

commen-

Gebehardus
Ratispon.
Episc.

commendans, pridie Calend. Octob. sanctum emisit in p̄ce spiritum. Electus ille ab universis ad Imperatorem venit, sed promissa non percepit, dato tunc ab Imperatore Episcopatu capellano suimet *Gebehardo*. Committitur huic iste fideliter, & quamvis ab eo honorabiliter haberetur, tamen quia bonum & malum non sunt ad aliquid, non longum tempus cum eo, ob morum suorum inæquabilitatem, versatur. Ad hæsit namque ilico *Henrico*, tunc Duci, & propter castitatem mentis & corporis ei complacuit, ac usque ad hunc diem, quam præfatus sum, malis molestè, bonis acceptè, per dies & per noctes ei servivit, domino & hominibus sua specialiter impendere satagens: completurque ob hoc à rege, propter sancti viri ab eodem unicè dilecti amorem, veridicum ejusdem vaticinium, decursis tunc, ut ipse dominus *Tagmo* sæpè mihi retulit, decem annorum curriculis. Qui charissimum suimet dominum ac Reginam cum omnibus consociis, multiplicibus, ut decuit, honorat muneribus, nequaquam suæ benignitati ad hoc suppetentibus, Inde Rex cum eodem ad castellum ipsius nomine *Gibigenstein* pergens, omnia, quæ ibidem ab *Gislero* antistite collecta sunt, singulariter perspicit, & hæc esse superflua testatur. De hinc *Merseburg*, diu pastore suo viduatam, consolationis gratia adiens, tandem pristinis restitui honoribus quàm maximè conatur. Ibi tunc *Tagmo* venerandus IIII. Non. Februarij, id est *ὑπαρτή* domini, id est, *obviatione justæ Simeonis*, accepta ab *Hilderico* Antistite licentia, qui primus horum in ordine fuit confratrum, à *Vvilligiso*, Archipræsule Maguntino, consecratus est, præsentem rege, ac Romano nuntio, omnibusque cœpiscopis ad hæc faventibus. Et quia is, ut scriptum ejus testatur, à solo ordinandus Apostolico, huc venire propter instantem necessitatem non potuit, ibidem sacri chrismatis delibutione tunc civium * implevit numerum,

† πρῶτη
Domini
II. Febr.
vulgo Pu-
rificatione
Mariæ.

rum, VValtherdo post se omnem committens Episcopatum. Rex autem, quo semper esurivit atque sitivit iustitiæ cibo, gestiens tunc satiari, quia aliter non posse fieri apud Arnulphum Præsulem sciebat, cum centum concambio mansorum super solum Merseburgense burgvardium Episcopalem redemit bannum. Quicquid autem à charissimo Tagmone exposcerat, bonæ voluntatis abundantia hoc largiente, perceperat. De Misnensi autem & Cicensi, Episcopatibus, decretum regia potestate ad integrum redire, quod antiquitus hinc demptum, voluit explicare. Unde his versibus præludo Christi odas concinentibus,

Concambio
bium per-
mutatio.
Burgvardium, ser-
vitorum
ager.

O Sol iustitia fulges super omnia Christe,
Adventu primo mundum redimensq; secundo,
Cum patre plasmator dissolvens, examinatur,
Solutus pro variis dispensans premia factis
Humano generi sceleris per prona labenti,
Vera dies, lucem tu nunc benedicio talem,
Qua prius Ecclesiam visitasti despoliatam.
Merseburg te laudet, de tuis munere gaudet,
Ejus & nati, pastores ac renovati,
Persolvant grates tibi nunc ex corde fideles.
Inclyte Rex regum modo suscipe plasma tuorum,
Clemens Henricum de cælis respice servum,
Et contectalem suimet defende fidelem,
His tua pro parvis bona prestans maxima donis.
Vivat in atherea Tagmonis spiritus aula,
VValtherd & Gero valeant in fine beato;
A Christo salvi sint omnes; atq; locandi
Sedibus Elysiis, te Merseburg qui pietatis
Affectu, dextris exaltavere benignis.
Omnia qui primus regis Deus, atq; supremus,

2

Hanc

Hanc moderare, tuo queat ut subsistere remo,

Ejus custodes tua sint precepta sequentes,

Hostes nil valeant, conversi sed bona reddant.

Sis rogo propitius, qui destructor fuit hujus,

Insuper & cunctis, qui subvenere, malignis

Da veniam, leti quo spectent certa futuri.

Vrbs Vormacensis gaudet temporibus istis

Libertate sua, cujus manebat in umbra

Hactenus, atq; Ducum fuerat sub lege suorum.

Burkard Antistes latatur & inter heriles

Ex animo proceres, quod non timet amplius hostes

Nunc ex contiguo, longè semozus ab illo.

Aula Ducis, domini domus est, jam pradia Christi

Et iudices varios clerus nunc deprimit illos.

Hoc Rex Henricus fecit, pietate coruscus,

Hanc propriis solvens rebus, Christosq; remittens.

Annuit ista pius Otto Dux, atq; benignus

Munere regali concessit abundè teneri:

Ex hoc latantes sint semper quiq; fideles.

